

UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS

CONCURSO PÚBLICO DE PROVAS E TÍTULOS PARA PROFESSOR ADJUNTO A DE
ÁREA: LETRAS CLÁSSICAS - EDITAL 57/2022

CRONOGRAMA DE ATIVIDADES, BANCA EXAMINADORA E CONTEÚDO PROGRAMÁTICO

Data/Período	Hora	Local	Evento
01 a 17/02/2023	08h às 12h	Secretaria do DLCV	Período de inscrições
01 a 03/02/2023	08h às 12h	Secretaria do DLCV	Período de solicitação de isenção do pagamento da taxa de inscrição
07/02/2023	13:30	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado das solicitações de isenção
23/02/2023	17h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação das inscrições homologadas
08/05/2023	08h	A confirmar	Realização da prova escrita
09/05/2023	A definir	Secretaria do DLCV	Sorteio do ponto para a prova didática ¹
10/05/2023	A definir	A confirmar	Prova didática. ²
11/05/2023	A definir	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova didática.
12/05/2023	A definir	A confirmar	Sorteio da ordem da prova de plano de trabalho e início da referida prova.
13/05/2023	A definir	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova de plano de trabalho.
13/05/2023	18:00		Realização da prova de títulos
15/05/2023	08h	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Divulgação do resultado da prova de títulos.
15/05/2023	17:00	Mural do DLCV e <i>site</i> do departamento.	Previsão de divulgação do resultado preliminar do concurso.

¹ Em razão da incerteza quanto ao número de presentes ao certame, provas a corrigir e do andamento dos trabalhos de correção, o horário será definido posteriormente

² Será definido a partir da confirmação do horário do sorteio do ponto. A depender do número de candidatos aprovados na prova escrita, a realização da prova didática poderá se estender até o dia 11/05/2023

Bloco Humanístico – Cidade Universitária – João Pessoa (PB)

CEP 58051-900 – Tel. 083 3216 7203

dlcv@cchla.ufpb.br

www.cchla.ufpb.br/dlcv

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

BANCA EXAMINADORA:

Titulares

1. Prof. Dr. Willy Paredes Soares (UFPB/DLCV – Presidente)
2. Prof. Dr. Ticiano Curvelo Estrela Lacerda (UFRJ – Examinador)
3. Profa. Dra. Katia Teonia Costa de Azevedo (UFRJ – Examinadora)

Suplentes

1. Prof. Dr. Erick France Meira de Souza (UFPB/DLCV)
2. Prof. Dr. Robert de Brose (UFCE)
3. Prof. Dra. Viviane Moraes de Caldas (UFCG)

CONTEÚDO PROGRAMÁTICO

Conteúdo Programático:

- I. Apolônio e Virgílio:** Apolônio, *Argonáuticas*, III, versos 451-471; Virgílio, *Eneida*, IV, versos 1-19.
- II. Tito Lívio e Dionísio de Halicarnasso:** Tito Lívio, *Ab urbe condita*. Livro I, 1, 6-11; Dionísio de Halicarnasso. *Das antiguidades romanas*. Livro I, 45, 1-4.
- III. Teócrito e Virgílio:** Teócrito, *Idílio XI*, v.1-16; Virgílio, *Bucólicas*, *Écloga II*, v.1-20.
- IV. Res Gestae:** *Res Gestae*, 20, 1-5 (Latim); *Res Gestae*, 20, 1-5 (Grego)
- V. Platão e Cícero:** Platão, *Timeu*, 27d-28a; Cícero, *Timeu*, seção 3
- VI. Safo e Catulo:** SAPPHO, *Fragmenta 31*; Caius Valerius Catullus, *LI, ad Lesbiam*
- VII. Fedro e Esopo:** PHÈDRE. *Fables*. "De Vitiis Hominum", L. IV, 10. *Les Belles Lettres*, Paris: 2009; ÉSOPE. *Fables*. "Πῆραι δύο", 303. *Les Belles Lettres*, Paris: 2018.
- VIII. Eurípedes e Sêneca:** Eurípedes, *Medeia*, v.1074-80; Sêneca, *Medeia*, v.937-944.
- IX. Homero e Virgílio:** Homero, *Odisseia*, XI, v.20-37; *Eneida*, Virgílio, VI, v.237-254.
- X. Hesíodo e Ovídio:** Hesíodo, *Trabalhos e Dias*, v.109-126; Ovídio, *Metamorfoses*, v.89-112.

UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS

I. Apolônio e Virgílio:

αὐτῶς δ' αὖ Μήδεια μετέστιχε: πολλὰ δὲ θυμῷ
ῶρμαιν', ὅσσα τ' Ἑρωτες ἐποτρύνουσι μέλεσθαι.
προπρὸ δ' ἄρ' ὀφθαλμῶν ἔτι οἱ ἰνδάλλετο πάντα,
αὐτὸς θ' οἶος ἔην, οἴοισί τε φάρεσιν ἔστο,
οἷά τ' ἔειψ', ὡς θ' ἔζετ' ἐπὶ θρόνου, ὡς τε θύραζε 455
ἦεν: οὐδέ τιν' ἄλλον οἴσασα πορφύρουσα
ἔμμεναι ἀνέρα τοῖον: ἐν οὔασι δ' αἰὲν ὄρωρει
αὐδῆ τε μῦθοί τε μελίφρονες, οὓς ἀγόρευσεν.
τάρβει δ' ἀμφ' αὐτῷ, μή μιν βόες ἦε καὶ αὐτὸς 460
Αἰήτης φθίσειεν: ὀδύρετο δ' ἠύτε πάμπαν
ἦδη τεθνεῖῶτα, τέρεν δέ οἱ ἀμφὶ παρειὰς
δάκρυον αἰνοτάτῳ ἐλέῳ ῥέε κηδοσύνησιν:
ἦκα δὲ μυρομένη λιγέως ἀνενεῖκατο μῦθον:
'τίπτε με δειλαίην τόδ' ἔχει ἄχος; εἶθ' ὄγε πάντων 465
φθίσειται ἠρώων προφερέστατος, εἶτε χερείων,
ἔρρέτω. ἦ μὲν ὄφελλεν ἀκήριος ἐξαλέασθαι.
ναὶ δὴ τοῦτό γε, πότνα θεὰ Περσηί, πέλοιτο,
οἴκαδε νοστήσειε φυγῶν μόρον: εἰ δέ μιν αἶσα
δημηθῆναι ὑπὸ βουσί, τόδε προπάροιθε δαεῖη,
οὐνεκεν οὐ οἱ ἔγωγε κακῆ ἐπαγαίομαι ἄτη.' 470
ἦ μὲν ἄρ' ὧς ἐόλητο νόον μελεδήμασι κούρη.
(Apolônio, *Argonáuticas*, III, versos 451-471)

At regina gravi iamdudum saucia cura
volnus alit venis, et caeco carpitur igni.
Multa viri virtus animo, multusque recursat
gentis honos: haerent infixi pectore voltus
verbaque, nec placidam membris dat cura quietem. 5
Postera Phoebea lustrabat lampade terras,
umentemque Aurora polo dimoverat umbram,
cum sic unanimam adloquitur male sana sororem:
"Anna soror, quae me suspensam insomnia terrent!
Quis novus hic nostris successit sedibus hospes, 10
quem sese ore ferens, quam forti pectore et armis!
Credo equidem, nec vana fides, genus esse deorum.
Degeneres animos timor arguit: heu, quibus ille
iactatus fatis! Quae bella exhausta canebat!
Si mihi non animo fixum immotumque sederet, 15
ne cui me vincolo vellem sociare iugali,
postquam primus amor deceptam morte fefellit;
si non pertaesum thalami taedaeque fuisset,
huic uni forsitan potui succumbere culpae.
(Virgílio, *Eneida*, IV, versos 1-19)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

II. Tito Lívio e Dionísio de Halicarnasso:

[6] Duplex inde fama est. Alii proelio victum Latinum pacem cum Aenea, deinde adfinitatem iunxisse tradunt: [7] alii, cum instructae acies constitissent, priusquam signa canerent processisse Latinum inter primores ducemque advenarum evocasse ad conloquium; percunctatum deinde qui mortales essent, unde aut quo casu profecti domo quidve quaerentes in agrum Laurentinum exissent, [8] postquam audierit multitudinem Troianos esse, ducem Aeneam, filium Anchisae et Veneris, cremata patria domo profugos sedem condendaeque urbi locum quaerere, et nobilitatem admiratum gentis virique et animum vel bello vel paci paratum, dextra data fidem futurae amicitiae sanxisse. [9] Inde foedus ictum inter duces, inter exercitus salutationem factam. Aeneam apud Latinum fuisse in hospitio; ibi Latinum apud penates deos domesticum publico adiunxisse foedus filia Aeneae in matrimonium data. [10] Ea res utique Troianis spem adfirmat tandem stabili certa que sede finiendi erroris. [11] Oppidum conduit; Aeneas ab nomine uxoris Lavinium appellat. Brevi stirpis quoque virilis ex novo matrimonio fuit, cui Ascanium parentes dixere nomen.
(Tito Lívio. Ab urbe condita. Livro I, 1, 6-11)

XLV. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Τρῶες οἱ σὺν Αἰνεΐᾳ διαφυγόντες ἐξ Ἰλίου τῆς πόλεως ἀλούσης κατέσχον εἰς Λωρεντόν, αἰγιαλὸν Ἀβοριγίνων ἐπὶ τῷ Τυρρηρικῷ πελάγει κείμενον, οὐ πρόσω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τεβέριος: λαβόντες δὲ παρὰ τῶν Ἀβοριγίνων χωρίον εἰς οἴκησιν καὶ ὅσα ἤξιουν, πολίζονται μικρὸν ἀποσχόντες ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ λόφῳ τινὶ Λαουΐνιον ὄνομα τῇ πόλει θέμενοι. [2] ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ τὴν ἀρχαίαν ἀλλάξαντες ὀνομασίαν ἅμα τοῖς Ἀβοριγῖσιν ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῆς χώρας Λατῖνοι ὠνομάσθησαν: καὶ μεταναστάντες ἐκ τοῦ Λαουΐνιου κοινῇ μετὰ τῶν ἐπιχωρίων μείζονα περιβάλλοντα πόλιν, ἣν Ἄλβαν ἐκάλεσαν, ἐξ ἧς ὀρμώμενοι πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας πόλεις ἔκτισαν τῶν κληθέντων Πρίσκων Λατίνων, ἐξ ὧν αἱ πλεῖστα ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦσαν οἰκούμεναι, [3] γενεαῖς δ' ὕστερον ἐκκαίδεκα μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν ἐπέμψαντες ἀποικίαν εἰς τὸ Παλλάντιόν τε καὶ τὴν Σατορνιαίαν, ἔνθα Πελοποννήσιοί τε καὶ Ἀρκάδες τὴν πρώτην οἴκησιν ἐποίησαντο καὶ ἦν ἔτι ἐπ' αὐτῶν ζῶπυρ' ἄττα περιλειπόμενα τοῦ παλαιοῦ γένους, οἰκίζουσι τοὺς τόπους περιλαβόντες τείχεσι τὸ Παλλάντιον, ὥστε λαβεῖν πόλεως σχῆμα τότε πρῶτον. τίθενται δὲ τῷ κτίσματι Ῥώμην ὄνομα ἀπὸ τοῦ στείλαντος τὴν ἀποικίαν Ῥωμύλου, ὃς ἦν ἕβδομος καὶ [4] δέκατος ἀπ' Αἰνεΐου γεγονώς.
(Dionísio de Halicarnasso. Das antiguidades romanas. Livro I, 45, 1-4)

III. Teócritο e Virgílio:

οὐδὲν πὸτ τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο
Νικία οὐτ' ἔγχριστον, ἐμὶν δοκεῖ, οὐτ' ἐπίπαστον,
ἦ ταὶ Πιερίδες: κοῦφον δέ τι τοῦτο καὶ ἀδὺ
γίνετ' ἐπ' ἀνθρώποις, εὐρεῖν δ' οὐ ράδιόν ἐστι.
Σγινώσκειν δ' οἴμαί τυ καλῶς ἱατρὸν ἐόντα
καὶ ταῖς ἐννέα δὴ πεφιλάμενον ἔξοχα Μοῖσαις.
οὕτω γοῦν ράιστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἀμῖν,
ὠρχαῖος Πολύφαμος, ὅκ' ἤρατο τᾶς Γαλατείας,
ἄρτι γενειάσδων περὶ τὸ στόμα τῶς κροτάφως τε.
Ἰοῆρατο δ' οὐ μάλοις οὐδὲ ρόδῳ οὐδὲ κικίννοις,
ἀλλ' ὀρθαῖς μανίαις, ἀγεῖτο δὲ πάντα πάρεργα.
πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ ταυλίον αὐταὶ ἀπῆνθον
χλωρᾶς ἐκ βοτάνης: ὁ δὲ τὰν Γαλάτειαν ἀείδων
αὐτόθ' ἐπ' αἰόνος κατετάκετο φυκιοέσσα

UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS

15ἔξ ἀοῦς, ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἔλκος
Κύπριδος ἐκ μεγάλας, τό οἱ ἥπατι πᾶξε βέλεμονν..
(Teócrito, Idílio XI, v.1-16)

Formosum pastor Corydon ardebat Alexim,
delicias domini, nec quid speraret habebat;
tantum inter densas, umbrosa cacumina, fagos
adsidue veniebat. Ibi haec incondita solus
5montibus et silvis studio iactabat inani:
O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas?
Nil nostri miserere? Mori me denique coges.
nunc etiam pecudes umbras et frigora captant;
nunc viridis etiam occultant spineta lacertos,
10Thestylis et rapido fessis messoribus aestu
alia serpyllumque herbas contundit olentis.
at mecum raucis, tua dum vestigia lustrō,
sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.
Nonne fuit satius tristis Amaryllidis iras
15atque superba pati fastidia, nonne Menalcan,
quam vis ille niger, quamvis tu candidus esses ?
o formose puer, nimium ne crede colori!
alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.
Despectus tibi sum, nec qui sim quaeris, Alexi,
20quam dives pecoris, nivei quam lactis abundans.
(Virgílio, Bucólicas, Écloga II, v.1-20)

IV. Res Gestae:

[20] 1. Capitolium et Pompeium theatrum utrumque opus impensa grandi refeci sine ulla inscriptione nominis mei. 2. Rivos aquarum compluribus locis vetustate labentes refeci, et aquam quae Marcia appellatur duplicavi fonte novo in rivum eius inmisso. 3. Forum Iulium et basilicam quae fuit inter aedem Castoris et aedem Saturni, coepta profligataque opera a patre meo, perfeci et eandem basilicam consumptam incendio, ampliatio eius solo, sub titulo nominis filiorum meorum incohavi, et, si vivus non perfecissem, perfici ab heredibus meis iussi. 4. Duo et octoginta templa deum in urbe consul sextum ex auctoritate senatus refeci nullo praetermisso quod eo tempore refici debebat. 5. Consul septimum viam Flaminiam ab urbe Ariminum refeci pontesque omnes praeter Mulvium et Minucium.
(Res Gestae, 20, 1-5)

[20] 1. Καπιτώλιον καὶ τὸ Πομπηίου θέατρον ἐκάτερον τὸ ἔργον ἀναλώμασιν μεγίστοις ἐπεσκεύασα ἄνευ ἐπιγραφῆς τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος. 2. Ἀγωγούς ὑδάτων ἐν πλείστοις τόποις τῆι παλαιότητι ὀλις θάνοντας ἐπεσκεύασα καὶ ὕδωρ τὸ καλούμενον Μάρκιον ἐδίπλωσα πηγὴν νέαν εἰς τὸ ρεῖθρον αὐτοῦ ἐποχετεύσας. 3. Ἀγορὰν Ἰουλίαν καὶ βασιλικὴν τὴν μεταξὺ τοῦ τε ναοῦ τῶν Διοσκόρων καὶ τοῦ Κρόνου καταβεβλημένα ἔργα ὑπὸ τοῦ πατρός μου ἐτελείωσα καὶ τὴν αὐτὴν βασιλικὴν καυθεῖσαν ἐπὶ αὐξηθέντι ἐδάφει αὐτῆς ἐξ ἐπιγραφῆς ὀνόματος τῶν ἐμῶν υἱῶν ὑπηρξάμην καὶ εἰ μὴ

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

αὐτὸς τετελειώκοιμι, τελειωθῆναι ὑπὸ τῶν ἐμῶν κληρονόμων ἐπέταξα. 4. Δύο καὶ ὀγδοήκοντα ναοὺς ἐν τῇ πόλει ἕκτον ὑπατος δόγματι συνκλήτου ἐπεσκεύασα οὐδένα περιλιπών, ὃς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐπισκευῆς ἔδειτο. 5. Ὑπατος ἑβδομον ὁδὸν Φλαμινίαν ἀπὸ Ῥώμης Ἀρίμινον γεφύρας τε τὰς ἐν αὐτῇ πάσας ἕξω δυεῖν τῶν μὴ ἐπιδομένων ἐπισκευῆς ἐπόησα.

(Res Gestae, 20, 1-5)

V. Platão e Cícero:

τί τὸ ὄν αἰεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν αἰεὶ, ὄν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, αἰεὶ κατὰ ταῦτά ὄν, τὸ δ' αὖ δόξη μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν, γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν. (Platão, Timeu, 27d-28a)

Quid est, quod semper sit neque ullum habeat ortum, et quod gignatur nec umquam sit? Quorum alterum intelligentia et ratione comprehenditur, quod unum atque idem semper est; alterum, quod adfert opinionem sensus rationis expertis, quod totum opinabile est, id gignitur et interit nec umquam esse vere potest. (Cícero, Timeu, seção 3)

VI. Safo e Catulo:

φαίνεται μοι κῆνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν' ὄνηρ, ὅττις ἐνάντιός τοι
ισδάνει καὶ πλάσιον ἄδῳ φωνεί-
σας ὑπακούει
καὶ γελαίσας ἰμέροεν, τό μ' ἦ μὰν (5)
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόαισεν,
ὥς γὰρ ἕς σ' ἴδω βρόχε' ὥς με φώναι-
σ' οὐδ' ἐν ἔτ' εἴκει,
ἀλλ' ἄκαν μὲν γλῶσσα †ἔαγε λέπτον
δ' αὐτίκα χρωῖ πῦρ ὑπαδεδρόμηκεν, (10)
ὀπάτεσσι δ' οὐδ' ἐν ὄρημμ', ἐπιρρόμ-
βεισι δ' ἄκουαι,
†έκαδε μ' ἴδρωσ ψῦχρος κακχέεται† τρόμος δὲ
παῖσαν ἄγρει, χλωροτέρα δὲ ποίας
ἔμμι, τεθνάκην δ' ὀλίγω 'πιδεύης (15)
φαίνομ' ἔμ' αὐται·
ἀλλὰ πὰν τόλματον ἐπεὶ †καὶ πένητα†
(SAPPHO, Fragmenta 31)

Ille mi par esse deo videtur,
ille, si fas est, superare divos,
qui sedens adversus identidem te
spectat et audit
dulce ridentem, misero quod omnis
eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi
* * * * *
lingua sed torpet, tenuis sub artus

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

flamma demanat, sonitu suopte
tintinant aures gemina, teguntur
lumina nocte.
otium, Catulle, tibi molestum est:
otio exsultas nimiumque gestis:
otium et reges prius et beatas
perdidit urbes
(Caius Valerius Catullus, LI, ad Lesbiam)

VII. Fedro e Esopo:

Πῆραι δύο
Προμητεὺς πλάσας ποτὲ ἀνθρώπους δύο πήρας ἐξ
αὐτῶν ἀπεκρέμασε, τὴν μὲν ἀλλοτρίων κακῶν, τὴν δὲ
ιδίων, καὶ τὴν μὲν τῶν ὀθνείων ἔμπροσθεν ἔταξε, τὴν δὲ
ἐτέραν ὀπίσθεν ἀπήρτησεν. Ἐξ οὗ δὴ συνέβη τοὺς ἀνθρώπους
τὰ μὲν ἀλλότρια κακὰ ἐξ ἀπόπτου κατοπτάζεσθαι, τὰ
δὲ ἴδια μὴ προορᾶσθαι.
Τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆσαιτο ἂν τις πρὸς ἄνδρα πολυπράγμονα,
ὅς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πράγμασι τυφλώτων τῶν μηδὲν
προσηκόντων κήδεταί.
(ÉSOPE. *Fables*. "Πῆραι δύο", 303. Les Belles Lettres, Paris: 2018)

De Vitiis Hominum
Peras imposuit Iuppiter nobis duas:
propriis repletam uitiiis post tergum dedit,
alienis ante pectus suspendit grauem.
Hac re uidere nostra mala non possumus;
alii simul delinquunt, censores sumus.
(PHÈDRE. *Fables*. "De Vitiis Hominum", L. IV, 10. Les Belles Lettres, Paris: 2009)

VIII. Eurípides e Sêneca:

πατήρ ἀφείλετ' ὃ γλυκεῖα προσβολή,
ὃ μαλθακὸς χρὸς πνεῦμά θ' ἥδιστον τέκνων.
χωρεῖτε χωρεῖτ' ὃκέτ' εἰμὶ προσβλέπειν
οἷα τε †πρὸς ὑμᾶς† ἀλλὰ νικῶμαι κακοῖς.
καὶ μανθάνω μὲν οἷα τολμήσω κακὰ,
θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,
ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς.
(Eurípedes, *Medeia*, v.1074-80)

Quid, anime, titubas? ora quid lacrimae rigant
variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
diducit? anceps aestus incertam rapit;
ut saeva rapidi bella cum venti gerunt
utrimque fluctus maria discordes agunt
dubiumque ferveret pelagus, haut aliter meum

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

cor fluctuatur. ira pietatem fugat
iramque pietas—cede pietati, dolor.
(Sêneca, Medeia, v.937-944)

IX. Homero e Virgílio:

νήα μὲν ἔνθ' ἐλθόντες ἐκέλσαμεν, ἐκ δὲ τὰ μῆλα
εἰλόμεθ': αὐτοὶ δ' αὖτε παρὰ ῥόον Ὀκεανοῖο
ῆομεν, ὄφρ' ἐς χῶρον ἀφικόμεθ', ὃν φράσε Κίρκη.
ἔνθ' ἱερήια μὲν Περιμήδης Εὐρύλοχός τε
ἔσχον: ἐγὼ δ' ἄορ ὄξυ ἔρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
βόθρον ὄρουξ' ὄσσον τε πυγούσιον ἔνθα καὶ ἔνθα,
ἀμφ' αὐτῷ δὲ χοὴν χεόμην πᾶσιν νεκύεσσι,
πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἠδέει οἴνω,
τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι: ἐπὶ δ' ἄλφιστα λευκὰ πάλυνον.
πολλὰ δὲ γουνούμην νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα,
ἐλθὼν εἰς Ἰθάκην στεῖραν βοῦν, ἣ τις ἀρίστη,
ῥέξειν ἐν μεγάροισι πυρὴν τ' ἐμπλησέμεν ἐσθλῶν,
Τειρεσίη δ' ἀπάνευθεν οἶν ἱερευσέμεν οἴω
παμμέλαν', ὃς μήλοισι μεταπρέπει ἡμετέροισι.
τούς δ' ἐπεὶ εὐχολῆσι λιτῆσί τε, ἔθνεα νεκρῶν,
ἐλλισάμην, τὰ δὲ μῆλα λαβὼν ἀπεδειροτόμησα
ἐς βόθρον, ῥέε δ' αἶμα κελαινεφές: αἱ δ' ἀγέροντο
ψυχαὶ ὑπὲξ Ἐρέβευς νεκύων κατατεθνηώτων.
(Homero, Odisseia, XI, v.20-37)

Spelunca alta fuit vastoque immanis hiatus,
scrupea, tuta lacu nigro nemorumque tenebris,
quam super haud ullae poterant impune volantes
tendere iter pennis—talis sese halitus atris
faucibus effundens supera ad convexa ferebat:
unde locum Grai dixerunt nomine Aornon.
quattuor hic primum nigrantis terga iuencos
constituit, frontique invergit vina sacerdos;
et summas carpens media inter cornua saetas
ignibus imponit sacris, libamina prima,
voce vocans Hecaten, Caeloque Ereboque potentem.
Supponunt alii cultros, tepidumque cruorem
suscipiunt pateris. Ipse atri velleris agnam
Aeneas matri Eumenidum magnaеque sorori
ense ferit, sterilemque tibi. Proserpina, vaccam.
Tum Stygio regi nocturnas inchoat aras,
et solida imponit taurorum viscera flammis,
pingue superque oleum infundens ardentibus extis.
(Eneida, Virgílio, VI, v.237-254)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

X. Hesíodo e Ovídio:

chrúseon mén prṓtιστα génos meróπων ἀνθρώπων
ἀθάνατοι ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
οἱ mén ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὄτ' οὐρανῶ ἐμβασίλευεν:
ὥστε θεοὶ δ' ἔζων ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος: οὐδέ τι δειλὸν
γῆρας ἐπῆν, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἀπάντων:
θνησκον δ' ὥσθ' ὕπνω δεδμημένοι: ἐσθλὰ δὲ πάντα
τοῖσιν ἔην: καρπὸν δ' ἔφερε ζεῖδωρος ἄρουρα
αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον: οἱ δ' ἔθειλημοὶ
ἦσυχον ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
ἄφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσιν.
αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τοῦτο γένος κατὰ γαῖ' ἐκάλυψε,—
τοὶ mén δαίμονες ἀγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται
ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
οἱ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
ἡέρα ἐσάμενοι πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
πλουτοδόται: καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆιον ἔσχον—,
(Hesíodo, Trabalhos e Dias, v.109-126)

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
Poena metusque aberant, nec verba minantia fixo
aere legebantur, nec supplex turba timebat
iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.
Nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
montibus in liquidas pinus descenderat undas,
nullaque mortales praeter sua litora norant.
Nondum praecipites cingebant oppida fossae;
non tuba directi, non aeris cornua flexi,
non galeae, non ensis erat: sine militis usu
mollia securae peragebant otia gentes.
ipsa quoque immunis rastroque intacta nec ullis
saucia vomeribus per se dabat omnia tellus;
contentique cibus nullo cogente creatis
arbutos fetus montanaque fraga legebant
cornaque et in duris haerentia mora rubetis
et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.
Ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
mulcebant zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
nec renovatus ager gravidis canebar aristis;
flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
flavaque de viridi stillabant ilice mella.
(Ovídio, Metamorfoses, v.89-112)

**UNIVERSIDADE FEDERAL DA PARAÍBA
CENTRO DE CIÊNCIAS HUMANAS, LETRAS E ARTES
DEPARTAMENTO DE LETRAS CLÁSSICAS E VERNÁCULAS**

Referências:

Apolônio e Virgílio: Apolônio, *Argonáuticas*, III, versos 451-471; Virgílio, *Eneida*, IV, versos 1-19.

Tito Lívio e Dionísio de Halicarnasso: Tito Lívio, *Ab urbe condita*. Livro I, 1, 6-11; Dionísio de Halicarnasso. *Das antiguidades romanas*. Livro I, 45, 1-4.

Teócrito e Virgílio: Teócrito, *Idílio XI*, v.1-16; Virgílio, *Bucólicas*, *Écloga II*, v.1-20.

Res Gestae: *Res Gestae*, 20, 1-5 (Latim); *Res Gestae*, 20, 1-5 (Grego)

Platão e Cícero: Platão, *Timeu*, 27d-28a; Cícero, *Timeu*, seção 3

Safo e Catulo: SAPPHO, *Fragmenta 31*; Caius Valerius Catullus, *LI, ad Lesbiam*

Fedro e Esopo: PHÈDRE. *Fables*. "De Vitiis Hominum", L. IV, 10. Les Belles Lettres, Paris: 2009; ÉSOPE. *Fables*. "Πῆραι δύο", 303. Les Belles Lettres, Paris: 2018.

Eurípedes e Sêneca: Eurípedes, *Medeia*, v.1074-80; Sêneca, *Medeia*, v.937-944.

Homero e Virgílio: Homero, *Odisseia*, XI, v.20-37; *Eneida*, Virgílio, VI, v.237-254.

Hesíodo e Ovídio: Hesíodo, *Trabalhos e Dias*, v.109-126; Ovídio, *Metamorfoses*, v.89-112.